

Ny Forskning i Grammatik

Titel:	"Forbindelsesadverbialer" og inversionsmekanismer på fransk Et udkast til et større projekt	
Forfatter:	Hanne Korzen	
Kilde:	P. Colliander og I. Korzen (red.). <i>Ny Forskning i Grammatik 5</i> , 1998, s. 57-82	
URL:	http://ojs.statsbiblioteket.dk/index.php/nfg/issue/archive	

© Forfatterne og Odense Universitetsforlag 1998

Betingelser for brug af denne artikel

Denne artikel er omfattet af ophavsretsloven, og der må citeres fra den. Følgende betingelser skal dog være opfyldt:

- Citatet skal være i overensstemmelse med „god skik“
- Der må kun citeres „i det omfang, som betinges af formålet“
- Ophavsmanden til teksten skal krediteres, og kilden skal angives, jf. ovenstående bibliografiske oplysninger.

Søgbarhed

Artiklerne i de ældre numre af *Ny Forskning i Grammatik* (1993-2012) er skannet og OCR-behandlet. OCR står for 'optical character recognition' og kan ved tegngenkendelse konvertere et billede til tekst. Dermed kan man søge i teksten. Imidlertid kan der opstå fejl i tegngenkendelsen, og når man søger på fx navne, skal man være forberedt på at søgningen ikke er 100 % pålidelig.

„Forbindelsesadverbialer“ og inversionsmekanismer på fransk

Et udkast til et større projekt

Hanne Korzen
Franskprojektet

1. Præsentation af konstruktionstyper og problemstilling

Moderne fransk adskiller sig på en gang fra de andre romanske sprog og fra de germanske sprog derved, at det har to forskellige former for subjekt, nemlig de klitiske subjekter: *je, tu, il, elle, nous, vous, ils, elles, ce, on* og de frie subjekter: alle andre størrelser, der kan forekomme som subjekt. Disse to subjektstypers helt forskellige syntaktiske opførsel bevirker, at de regler, der skal opstilles for subjektsinversion på moderne fransk nødvendigvis må blive komplicerede, og der har i den grammatiske litteratur (ikke mindst inden for landets grænser) været en livlig diskussion af, hvorledes man bedst kunne systematisere inversionskonstruktionerne, se fx Spang-Hanssen (1971), Togeby (1971), Skårup (1977), Korzen (1988).

1.1. Klassifikation af inversionskonstruktionerne

Idet vi benytter os af det klassifikationssystem, der er foreslået i Korzen (1988), arbejder vi med følgende tre konstruktionstyper:

1° Pronominal inversion

I denne konstruktionstype er der altid et klitisk subjekt i det enklitiske felt, og der kan desuden være et frit subjekt i præfeltet, jf. Korzen/Nølle (under udarbejdelse). Konstruktionen forekommer normalt¹ kun i hovedsætninger, der er markeret på en særlig måde. For det første forekommer den i spørgsmål:

¹ Normalt kan den pronomielle inversion ikke bevares ved indlejring. Således bemærkes kontrasten mellem følgende par:

(a) *Sans doute Paul a-t-il terminé*

- (1) a [Votre frère] sait-il que vous êtes là?
b Pourquoi [votre cousine] est-elle partie?

eller i en særlig type af indrømmelses- eller betingelsessætninger, som oprindeligt er spørgesætninger:

- (2) a *Savan eût-il accepté de lutter contre la colonne, que la moitié du village se fût sans doute enfuie* (Malraux, cit.: Pedersen et al. 1980:86)
b *S'en apercevait-elle, elle s'interrompait et parfois rougissait un peu* (Arland, cit.: ib.)

Og for det andet forekommer den – eller rettere sagt *han* den forekomme, det drejer sig aldrig om en fast regel – i forbindelse med visse adverbialtyper, når de er spidsstillet:

- (3) a **Peut-être** [votre frère] sait-il que vous êtes là
b **L'ambiance était franchement mauvaise. Aussi** [votre cousine] est-elle tout de suite partie

(a') **Je crois que sans doute Paul a-t-il terminé*

(b) *A quoi le ministre avait-il fait allusion?*

(b') **Je ne sais pas à quoi le ministre avait-il fait allusion*

Man træffer dog lejlighedsvis konstruktioner som (c)-(e):

(c) *L'Italie fut ravagée d'une peste si violente qu'à peine les vivants suffisaient-ils à enterrer les morts* (Camus, *Le Bidois* 1950, 120)

(d) *Voici quelques romans de la nouvelle énergie, où peut-être sied-il de reconnaître une conséquence de la guerre...* (Beauquier, ib. 121)

(e) *Le prince répondit en souriant que peut-être ne parlerait-elle pas de cette manière si elle lui avait fait l'honneur de visiter ses fermes* (A. France, ib. 120)

Den pronominal inversion må betragtes som en undtagelse i disse ledsætninger, der i virkeligheden er konstrueret som hovedsætninger. Den sætning, der er indeholdt i (c), er en følgesætning, og den, der står i (d), er en parentetisk relativsætning. Begge disse sætningstyper er meget selvstændige i forhold til den sætning, de er indlejret i, og minder begge om hovedsætninger, jf. også Matthiessen/Thompson (1988). Derfor er det heller ikke så overraskende, at de af og til kan optræde, som om de var hovedsætninger. Den ledsætning, der er indeholdt i (e), er en kompletivsætning, der angiver indholdet af en replik. Den er så at sige, ved en slags strategiskift, slået over i den hovedsætning, som den også ville have været, hvis der havde været brugt direkte tale. Et lignende strategiskift ses også på dansk: *Han sagde, at han havde aldrig truffet Ole der* (Hansen 1977:76).

Muller (1996:73-75)² beskriver den pronominale inversion ved at sige, at den gør ytringen „ufuldkommen“ („fait de l'énoncé verbal un terme énonciatif incomplet“) og signalerer, at tolkningen må ske ud fra et element i den nærmeste kontekst. Det kan dreje sig om et spidsstillet led (fx *pourquoi*, jf. (1b)), eller *peut-être*, jf. (3)) eller om en tilknyttet sætning (jf. (2)). Er der ikke et sådant element tilstede, vil default-værdien blive hjælpørgsmål (jf. (1a)).

De adverbialtyper, der er repræsenteret i (3), betegnes i den danske tradition ofte som „forbindelsesadverbialer“. Det er disse typer, vi skal se nærmere på i nærværende arbejde, idet vi skal søge at få præciseret, hvad der kan menes med, at de „markerer sætningen på en særlig måde“, og hvorfor netop disse adverbialer er beslægtet med hvad man lidt uformelt kunne kalde „spørgsmålsoperatoren“. For at forstå forbindelsesadverbialernes status i inversionssystemet som en helhed er det dog nødvendigt kort at se på de andre konstruktionstyper. Betegnelsen „forbindelsesadverbial“ er i grunden ikke særlig pædagogisk, idet den ikke er dækkende for alle gruppens medlemmer (jf. også diskussionen i 1.2). Men den vil blive benyttet i det følgende som en bekvem forkortelse for „adverbialer, der kan udløse pronominal inversion“.

2° Blandet inversion

Ved betegnelsen „blandet inversion“ sigtes der til, at det inverterede subjekt i disse konstruktioner kan være såvel klitisk som frit:

- (4) a Non, dit-elle
b Non, dit ma cousine

Derimod kan det aldrig være dobbelt udtryk:

- (5) *Non, ma cousine dit-elle

Den blandede inversion forekommer i to typer af indskud. For det første forekommer den i anførende sætninger (jf. (4)). Og for det andet forekommer den i visse typer af udtryk for forbehold, sådan som det illustreres i (6):

² Muller støtter sig her på Allaire (1977).

- (6) J'avais été, paraît-il, provocante (Giroud, cit.: Pedersen et al. 1980:87)

Inversionen spiller sammen med parentesintonemet i disse konstruktioner, jf. Korzen/Nølke (under udarbejdelse), og er med til at markere, at der skiftes diskursniveau.

3° Nominal inversion

Konstruktioner med nominal inversion har altid et frit subjekt. I disse konstruktioner, som – meget groft sagt – anvendes enten for at strukturere budskabet på en særlig måde eller for at skabe ligevægt i sætningen, jf. Korzen (1987), fremkaldes inversionen ved spidsstilling enten af sætningsprædikatet som helhed, sådan som det ses i (7), der repræsenterer den såkaldte „toledskonstruktion“, jf. Korzen fx (1987) og (1997):

- (7) **Vint** la fête de la fécondation des palmiers-dattiers (Tournier, *Gaspard* 24)

Sont dites juxtapposées les propositions de même nature qui, dans une même phrase, ne sont reliées entre elles par aucune conjonction (Grevisse 1969:54)

Eller ved spidsstilling af et enkelt af sætningsprædikatets led, hvorved der fremkommer en „treledskonstruktion“. Treledskonstruktionen kan manifestere sig enten som hoved- eller som bisætning, og den kan være såvel spørgende som ikke spørgende, jf. Korzen (op.cit.):

- (8) a **Que** signifie tout ce mystère? (Joffo, *Anna* 35)
 b **Qui** veut comprendre clairement **à quoi** ressemblaient ces hommes, doit sans cesse évoquer l'image d'un loup (Charles-Roux, cit.: Wall 1980:146)
 c **A ce démiurge** a succédé un masochiste (Boisdeffre, cit.: Jonare 1976:84)
 d Nous entrons, le cœur battant, dans le salon **où** nous attendent les grandes personnes (Boissard, *Vous verrez* 22)
 e **Alors** survint l'incident de cette mauvaise enfant qui, à l'école accusa mon père d'avoir tué ma mère (Tristan, *Egarés* 116)

f **Ainsi** se termina, et pour toujours, ma carrière de voyante
(Joffo, *Anna* 231)³

g Je voulais dire **combien** m'avait déçue dès le premier instant
cette France tant espérée, ... (Prou, *Tonkinoise* 157)

Det spidsstillede led kan være objekt, adjekt, stedsadverbial, tidsadverbial, mådesadverbial eller gradsadverbial, sådan som det er illustreret i (8). Det kan derimod aldrig være årsagsadverbial. Det er således bemærkelsesværdigt, at det spørgende adverbium *pourquoi* i modsætning til alle de andre spørgeord (*qui, que, quoi, quand, où, comment, combien*) aldrig kan konstrueres med nominal inversion. Medens de andre spørgeord kan konstrueres med såvel nominal som pronominal inversion, kan *pourquoi* kun følges af pronominal inversion:

- (9) a **Qui** est cette jolie fille?
Qui est-elle?
- b **Que** fera Jean-Michel?
Que fera-t-il?
- c **A quoi** pense votre frère?
A quoi pense-t-il?
- d **Quand** reviendra votre belle-mère?
Quand reviendra-t-elle?
- e **Où** est allé ce train?
Où est-il allé?
- f **Comment** va votre fils?
Comment va-t-il?
- g **Combien** mesure cette table?
Combien mesure-t-elle?
- h ***Pourquoi** pleure votre fils?
Pourquoi [votre fils] pleure-t-il?

På dette punkt opfører delspørgsmål indledt med *pourquoi* sig på samme måde som hjælpørgsmål:

³ *Ainsi* er her anvendt som mådesadverbial. Som det vil fremgå af nedenstående beskrivelse, kan dette adverbium imidlertid også bruges som forbindelsesadverbial. Spillet mellem de to anvendelser af *ainsi* er særlig velegnet til at illustrere forholdet mellem de forskellige inversionskonstruktioner på fransk.

- (10) *Pleure votre fils?
[Votre fils] pleure-t-il?

Forskellen mellem *pourquoi* og de øvrige spørgeord er undersøgt i Korzen (1983), (1985) og (1990). Her skal vi især fokusere på det, hjælpørgsmål og *pourquoi*-spørgsmål har til fælles med forbindelsesadverbialerne.

1.2. Forbindelsesadverbialerne: en foreløbig præsentation

Forbindelsesadverbialerne udgør ikke en egentlig klasse. Der er tale om forskellige adverbialtyper, som i større eller mindre omfang lader sig anvende som forbindelsesadverbialer. Med en lettere omskrivning af et kendt citat kunne man næsten sige: „Man fødes ikke som forbindelsesadverbial. Man bliver det“. Da der således bliver tale om grader af „forbindelsesadverbial-agtighed“, kan det ikke undre, at gruppen varierer noget fra fremstilling til fremstilling. Men man kan sige, at der er en „kernegruppe“ på ca. 15 medlemmer, som er med i de fleste fremstillinger. Vi vil her især se på, hvilke medlemmer tre meget benyttede monografier medtager. Det drejer sig om Blinkenberg (1928), Le Bidois (1950) og Jonare (1976). Blinkenberg (op.cit. 131) opstiller følgende liste på 25 medlemmer, idet han dog gør opmærksom på, at det på den ene side ikke drejer sig om en lukket liste, og at hyppigheden af inversion på den anden side varierer fra adverbial til adverbial (han skelner i modsætning til de andre to ikke mellem „egentlige forbindelsesadverbialer“ og „analoge tilfælde“):

- (11) *ainsi, de même, aussi, aussi bien, au moins, du moins, à tout le moins, toujours, encore, encore moins, bien plutôt, tout au plus, tout juste, à plus forte raison, autant; – à peine; – sans doute, peut-être, probablement, en vain, vainement, inutilement, difficilement, rarement, volontiers*

Le Bidois opererer med en gruppe af egentlige forbindelsesadverbialer på 20 medlemmer, hvoraf de 15 falder sammen med Blinkenbergs, samt en gruppe af tilfælde, som han betragter som analoge. Nogle af disse er med i Blinkenbergs liste, mens andre er „nye“. Jonare, som har ønsket at begrænse sig til de mest almindelige, giver en grundig beskri-

velse af en gruppe på 14 medlemmer, som alle findes hos de to andre forskere. Desuden viser hun en række analoge tilfælde, for størstedelens vedkommende adverbialer, som ikke findes i de andre fremstillinger. I appendiksets fig. 1 ses en oversigt over de adverbialer, som i en eller flere af de nævnte fremstillinger betragtes som centrale (i alt 31). I appendiksets fig. 2 ses de af de „analoge tilfælde“ hos Le Bidois og Jonare, som ikke findes i Blinkenbergs liste (i alt 23). Det samlede antal „individer“ er altså 54. Det må dog understreges, at mange af de „analoge“ kun yderst sjældent vil forekomme med inversion. De betegnes ofte som „helt unormale“ eller regnes ligefrem for fejl eller i det mindste krukkeri, selvom det mestendels synes at bero på et skøn hos den enkelte forsker, hvad man vil regne for „unormalt“. En egentlig statistik findes kun hos Jonare.⁴ Denne statistik, som kun tager højde for „kernegruppen“, er gengivet i appendiksets fig. 3.

Betragter man nu Blinkenbergs liste, jf. (11), får man ved første øjekast indtryk af, at det drejer sig om en ret så heterogen gruppe, som da også ofte – i afmagt – simpelt hen stilles alfabetisk op, jf. fx Jonare (1976) og Pedersen et al. (1980). Det springer dog straks i øjnene, at de paradigmatiserende adverbialer er så pænt repræsenteret blandt kernegruppens medlemmer. *Aussi, aussi bien, de même, encore, au moins, à peine* og *tout au plus* er således at finde hos Nølke (1983). Vi har endvidere en gruppe sætningsadverbialer af den modale type, jf. Nølke (op.cit. 166): *sans doute, peut-être, probablement*, nogle (få) tidsadverbialer: *toujours, encore, rarement*, nogle mådesadverbialer: *ainsi, en vain, vainement, inutilement, volontiers* samt diverse grads[agtige] adverbialer, hvortil også nogle af de paradigmatiserende kan regnes: *au moins, du moins, à tout le moins, encore moins, bien plutôt, à plus forte raison, autant, à peine*.

Hvad angår tidsadverbialet *toujours*, er det værd at bemærke, at det kun optræder som forbindelsesadverbial i det faste udtryk *toujours est-il que* med indlejret kompletivsætning:

4 Ved fremlæggelsen af forarbejdet til nærværende artikel på Sophienberg i september måned blev jeg gjort opmærksom på, at Alberto Gil (1995) faktisk præsenterer et større statistisk materiale. I skrivende stund er det imidlertid endnu ikke lykkedes mig at skaffe omtalte værk.

- (12) Je n'ai jamais appris qui avait prononcé ainsi devant elle, ou qui lui avait donné à croire qu'il fallait prononcer ainsi. **Toujours est-il que** pendant quelques semaines, elle prononça *Saint-Loupe*... (Proust, cit.: Le Bidois 1950:105)

Toujours est-il que regnes for så lidt centralt, at det helt er udeladt ikke blot i de to mest benyttede lærebøger ved de højere læreanstalter, Pedersen et al. (1980) og Rasmussen/Stage (1993)⁵, men også, hvad der undrer mere, hos Jonare (1976). Det vil imidlertid vise sig, at netop dette udtryk er særlig velegnet til at belyse forbindelsesadverbialernes funktion i sætningen.

Blinkenberg selv har allerede foreslået en mere generel klassifikation af de omtalte adverbialer, idet han opdeler dem i to (ikke absolut disjunkte) hovedgrupper, som han betegner som „adverbes conjonctifs“ og „adverbes subjectifs“ (i Rasmussen/Stages gode oversættelse: „forbindelses- og holdningsadverbialer“ (op.cit. 335)). Førstnævnte (og det er dem, der i (11) står foran den første tankestreg) tjener ligesom visse konjunktioner til at knytte den sætning de står i, til den foregående sætning, jf. Blinkenberg (op.cit. 130); de udtrykker en vurdering af den logiske forbindelse mellem de to perioder, jf. Pedersen et al. (op.cit. 85). Sidstnævnte (dem, der står efter den sidste tankestreg i (11)) angiver typisk en sandsynlighedsvurdering. Adverbialet *à peine*, som står i midten, kan bruges på to forskellige måder (se herom nedenfor). Jonare og Le Bidois er begge ret kritiske over for Blinkenbergs tvedeling af de nævnte adverbialer. Vi mener derimod, at den giver en vigtig indsigt, hvilket vi vil vende tilbage til senere, jf. også Nøjgaard (1992:197).

Men hvad er der fælles for alle forbindelsesadverbialerne, og hvorved adskiller de sig fra andre adverbialtyper, som ikke kan fremkalde inversion? Det synes at gå igen i alle fremstillinger, at de adverbialer, der kan fremkalde pronominal inversion på moderne fransk, modificerer sætningen i sin helhed. Således hedder det også i det nyeste større værk om de franske adverbialer (Nøjgaard op.cit.):

⁵ Her har udeladelsen sikkert pædagogiske årsager. Måske læres *toujours est-il* nemmest som et fast udtryk i modsætning til de øvrige forbindelsesadverbialer, der jo forekommer i fri konstruktion.

nous pensons que les deux emplois [hhv. „conjonctif“ og „subjectif“] dérivent d’une valeur plus générale de l’inversion complexe. Celle-ci a la mission de marquer que le membre qui la déclenche se situe en dehors du champ de la prédication principale, soit qu’il établisse une liaison connective avec la phrase précédente, soit qu’il intègre à la phrase un prédicat secondaire. (op.cit. 197)

Dette falder jo helt i tråd med den generelle beskrivelse af inversionsmekanismerne givet ovenfor ligesom det også passer godt til Mullers beskrivelse af den pronominal inversion: Denne inversionstype udløses kun, når sætningen i sin helhed er markeret på en særlig måde, jf. også Korzen (1983) og (1987). Problemet er imidlertid, at kun en lille del af de adverbialtyper, der modificerer sætningen i sin helhed, kan kombineres med inversion. Det er fx bemærkelsesværdigt, at inversion normalt aldrig findes efter konnektorer som *néanmoins*, *pourtant* eller *donc*. *Donc* minder ellers, i hvert fald for en overfladisk betragtning, meget om *aussi*, jf. også **Petit Robert**, der angiver *en conséquence* som synonym mulighed for begge. Inversion er ligeledes udelukket (eller i det mindste stærkt uheldig) i forbindelse med sætningsadverbialer som *heureusement*, *malheureusement*, *sûrement* eller *certainement*. De to sidstnævnte anvendes ellers ofte i betydninger, der ligger meget nær *sans doute*'s. Og her er kun nævnt nogle få eksempler. Det er muligt at opstille en lang liste over sætningsadverbialer, der *ikke* udløser pronominal inversion, selv når de spidsstilles. Det drejer sig altså om at finde ud af, hvorved vores forbindelsesadverbialer adskiller sig fra de øvrige sætningsadverbialer og da navnlig fra deres „nærmeste familie“. Det er naturligvis utilfredsstillende at lade sig nøje med en forklaring gående ud på, at forbindelsesadverbialerne har bevaret ældre sprogrtrins inversionsregel, blot fordi de så hyppigt optræder spidsstillet, jf. Jonare (1976:115)⁶. At forbindelsesadverbialerne skulle have bevaret ældre sprogrtrins inversionsregel, er i øvrigt en sandhed med modifikationer, jf. Korzen (1987:193).

6 Jonare giver følgende kommentar til et citat af Clédat (1928): „Clédat qui, à propos des adverbes de probabilité, parle d’une ‘contamination de l’ordre interrogatif’, propose une explication de l’inversion après *à plus forte raison*, *en vain* et *vainement* qui, à notre avis, est valable pour toutes les phrases introduites par un adverbe modal: ‘... le maintien de l’archaïsme s’explique sans doute par la fréquence ancienne de l’emploi de ces locutions en tête de la proposition.’“

Nøjgaard (op.cit. 161) foreslår følgende klassifikation af nogle af de mest almindelige konjunktioner og konnektorer:

Conjonctions pures: et – ou – ni
 Semi-conjonctions: mais – puis
 Connecteurs purs: or – car – sinon
 Semi-connecteurs: donc

Connecteurs combinatoires: encore – aussi (bien) – (tout) au plus
 Connecteurs libres: ainsi – (tout) au moins – à peine

Som det ses, er det i de to sidstnævnte grupper forbindelsesadverbialerne befinder sig. Disse to grupper betegnes tilsammen som „connecteurs secondaires“ (op.cit. 181). Som Nøjgaard selv siger (s. 189), er grænsen mellem de to grupper flydende og forskellen egentlig kun af statistisk art, idet inversion skulle være mest almindelig i forbindelse med adverbialer fra førstnævnte gruppe. (Navnet „connecteurs combinatoires“ sigter til, at klassens medlemmer ikke primært er konnektorer, men kun bliver det *i kombination med* pronominal inversion. Med navnet „connecteurs libres“ menes, at valget mellem inversion og ligefrem ledstilling er mere frit).⁷

De resterende forbindelsesadverbialer behandles i et afsnit for sig (op.cit. 196). Her skitseres følgende typer:

- 1° assertifs restrictifs: ‘sans doute’ (etc.)
- 2° évaluatifs d’énoncé: ‘en vain’
- 3° types divers: ‘rarement’ (her henvises til Jonares liste, jf. appendiksets fig. 3)

Og Nøjgaard bemærker, at „Il est bien évident que, dans tous ces cas, l’inversion complexe n’a rien à voir avec la fonction connective“

⁷ Kaster man et blik på Jonares statistik (jf. appendiksets fig. 3), undrer det, at *à peine* befinder sig i gruppen af „connecteurs libres“. Det må da også straks tilføjes, at Nøjgaard selv tager udtrykkeligt forbehold over for dette adverbial: „Le restrictif de degré, ‘à peine’ se combine si régulièrement avec l’inversion qu’il acquiert presque le statut d’un connecteur combinatoire“ (op.cit. 190).

(s. 197). Fortsættelsen er den ovenfor citerede passage, hvor det konstateres, at det, der er fælles for de to typer er, at de begge modificerer sætningen som helhed. Vi er herved tilbage, hvor vi stod for lidt siden.

Imidlertid er Nøjgaards opdeling af de forskellige typer af konnektive elementer meget inspirerende. Hvis det er rigtigt, at fx *donc* og *aussi* må anbringes i hver sin klasse, og kun førstnævnte kan siges at være en egentlig konnektor, kunne det jo være, at de to adverbialer trods den lighed, vi konstaterede ovenfor, i en eller anden forstand ikke udfylder samme plads i sætningen. Denne tankegang vil vi arbejde videre med i det følgende.

2. Udgangspunkt: ytringens tre komponenter

Som udgangspunkt for vores overvejelser vil vi se på den opdeling af ytringen i tre komponenter, som den engelske filosof Hare har kaldt **neustisk**, **tropisk** og **frastisk**, jf. Lyons (1977:749 ff.), Durst-Andersen (1996:136-37) samt franskprojektets I, 4. Herslund (1997:70). Den frastiske komponent svarer stort set til, hvad der i vores beskrivelse betegnes som „proposition“: det er en gengivelse af et vist sagforhold. Den tropiske komponent er en veridiktion, „det er tilfældet“, og den neustiske er afsenderens „signatur“, „jeg siger“. Disse to sidste komponenter udgør tilsammen asserteringen, fungerer, som Durst-Andersen udtrykker det, som „en slags ramme for alle deklaratve ytringer“ (op.cit. 131). Den tropiske komponent er karakteriseret ved, at flere adverbialer og modaliteter kan knyttes til denne del, lige som en variation i den tropiske komponent gør rede for forskellen mellem deklaratve („det er tilfældet“), interrogative („er det tilfældet?“) og imperativiske sætninger („lad det være tilfældet“). Den tropiske komponent spiller en særlig rolle i Durst-Andersens teori, idet han ved hjælp af mindre justeringer i denne komponents udformning gør rede for forskellen mellem tre basale sprogtyper, som bl.a. adskiller sig fra hinanden med hensyn til kategorier som modus, kasus og aspekt (op.cit. 131-33).

I nedenstående beskrivelse vil den tropiske komponent også spille en vigtig rolle, idet vi vil arbejde ud fra den hypotese, at de elementer, der kan udløse pronominal inversion (dvs. såvel spørgsmålsoperatoren som forbindelsesadverbialerne), kan beskrives som hørende til netop den-

ne komponent. Forskellen mellem adverbialer som *aussi* og *donc* kunne da forklares ved, at man postulerede, at sidstnævnte hørte til den neustiske komponent.

Hvis det er rigtigt, at forbindelsesadverbialerne bedst beskrives som knyttende sig til en slags „det er tilfældet“-komponent, kan man sige, at denne implicitte betydning ekspliciteres i udtrykket *toujours est-il que*, som diskuteredes i forbindelse med eksempel (12). Udtrykket er endvidere glimrende til at vise, hvordan et adverbial kan miste noget af sin konkrete betydning ved således at „rykke op“ i den tropiske komponent. I stedet for videreførelse i tid betegner det nu noget i retning af 'når man viderefører tankerækken', jf. også Le Bidois (1950:105), der om dette faste udtryk siger: „Ajoutons que, dans cet emploi figé, *toujours* perd une grande partie de son sens d'adverbe temporel pour prendre une valeur d'affirmation réduite (= quoi qu'il en soit, en tout état de cause, en tout cas).“ Det kunne se ud, som om egentlig tidsbetydning hang sammen med den frastiske komponent. Men man må naturligvis spørge sig selv, hvorfor det kun er *toujours*, der har brug for denne eksplicitering for at „rykke op“ i den tropiske komponent, hvorfor det fx ikke gælder *encore*. Dette spørgsmål må søges besvaret i den finere beskrivelse af de enkelte adverbialer.

En finere beskrivelse er i det hele taget strengt nødvendig af flere grunde. For det første er det ikke alle de adverbialer, som må regnes for hørende til den tropiske komponent, der kan fremkalde inversion. Det gælder fx, som allerede antydnet, ikke for faktive yringsadverbialer som *heureusement* og *malheureusement*, jf. Nølle (1983:166-67) og Durst-Andersen (op.cit. 143), der også klassificerer de russiske panderter til disse „attitudemæssige adverbialer“ som tropiske adverbialer. – Skal et element være i stand til at udløse pronominal inversion, er det med andre ord en nødvendig, men ikke tilstrækkelig betingelse, at det tilhører den tropiske komponent. – Og for det andet må en opdeling af adverbialerne i tre kategorier naturligvis være grov.⁸ Forbindelsesadverbialerne er trods vigtige fællestræk en „samling individualister“ med hver deres særlige karakteristika. I 3. vil vi se lidt nærmere på de forskellige typer.

8 Klassifikationen af et givet adverbial ud fra disse generelle retningslinier kan volde problemer. Måske bl.a. fordi visse, semantisk komplekse, størrelser i virkeligheden må beskrives som hørende til flere komponenter på én gang.

3. Typer af forbindelsesadverbialer

Vi er i franskgruppen gået i gang med at undersøge de enkelte adverbialer under en lup sammen med deres „nærmeste familie“. Det har imidlertid vist sig, at det er et uhyre omfattende arbejde, som vil kræve langt mere plads (og tid), end vi råder over lige nu. Nedenfor vil vi derfor blot give et lille indtryk af dette arbejde ved at skitsere behandlingen af nogle udvalgte typer. Idet vi i denne omgang holder os til Blinkenbergs liste, vil vi i 3.1 vise nogle karakteristiske konstruktioner med forbindelsesadverbialer opdelt i Blinkenbergs to kategorier „adverbes conjonctifs“ og „adverbes subjectifs“, og i 3.2 vil vi præsentere en samlet opstilling af listens medlemmer.

3.1. Nogle karakteristiske konstruktioner

3.1.1. „Adverbes conjonctifs“

aussi

Aussi hører ligesom *encore*, som vi skal se på nedenfor, til gruppen af de paradigmatiserende adverbialer, jf. Nølke (1983). Når sådanne adverbialer knyttes til den frastiske komponent, markerer de et fokusdomæne, inden for hvilket der under udsigelsen vil forekomme en specialiseret fokalisering i overensstemmelse med det enkelte adverbials semantik. Navnet „paradigmatiserende“ sigter til, at tolkningen af dem altid præsupponerer eksistensen af et paradigme af sætninger, hvor basis er den samme, men hvor fokus varierer. For *aussi*'s vedkommende udmønter dette sig som beskrevet i Nølke (op.cit. 98) sådan at betydningen af en sætning som (13) kan symboliseres ved en formel som (13'):

(13) Pierre **aussi** est venu

(13') po^9 : Pierre est venu

PP^{10} : Quelqu'un d'autre que Pierre est venu

Pierre kan siges at indgå i en paradigmatiske relation med 'de andre personer, hvorom det gælder, at de er kommet', fx *Jacques*, *Paul*, *Gaston* og *Michel*.

9 „posé“ = 'direkte betydning'.

10 „Présupposé fort“ = 'stærk præsupposition' (dvs. en præsupposition, som taler ikke blot selv anser for at være sand; men som han også antager, at lytter anser for sand).

Når *aussi* flyttes op i den tropiske komponent og knytter sig til sætningen som helhed, markerer det ikke længere et sådant fokusdomæne. I (14) (= (3b)) markerer adverbialt, at den sidstnævnte *sætning* indgår i en særlig form for paradigmatiske relation med den førstnævnte, sådan at de kan opfattes som naturligt sammenhørende. Dette vil man normalt tolke sådan, at sætning nr. 2's indhold er en naturlig følge af sætning nr. 1's:

- (14) L'ambiance était franchement mauvaise. **Aussi** votre cousine est-elle partie

Det vil som oftest være muligt at udtrykke den samme årsag-følge-relation blot ved at sætte de to hovedsætninger sammen uden brug af *aussi*:

- (14') a L'ambiance était franchement mauvaise. Votre cousine est partie
 b Votre cousine est partie: l'ambiance était très mauvaise

Men *aussi* fremhæver stærkt denne relation ved at understrege, at de to sagforhold så at sige hører sammen, og at det andet derfor ligefrem *bør* følge af det første: 'Det er tilfældet, at p, og det er sandelig også tilfældet, at q'.¹¹ Brugen af den pronominal inversion, der ekspliciterer, at sætningen er under påvirkning af en særlig form for „operator“, tjener yderligere til at sammenknytte de to hovedsætninger, sådan at deres indbyrdes forhold kommer til at nærme sig forholdet mellem en hovedsætning og dens ledsætning:

- (15) a L'ambiance était si mauvaise que votre cousine est partie
 b Comme l'ambiance était très mauvaise, votre cousine est partie

¹¹ Nøjgaard (1992:185) beskriver intuitionen om denne tætte relation mellem de to sagforhold ved at sige: „'aussi' interprète la conséquence comme une simple addition que l'interlocuteur aurait pu faire lui-même“. Og Le Bidois (1950:100) udtrykker sig endnu mere malerisk: „Placé en tête de la phrase, *aussi* a un double rôle. D'une part, il rattache cette phrase à celle qui précède, en énonçant un rapport de cause à conséquence. D'autre part, il imprime à la proposition qu'il introduit une sorte d'élan très spécial, comme si la pensée était impatiente de se décharger de son contenu et d'arriver au terme logique de son mouvement.“

Det er muligt at gøre rede for de øvrige paradigmatiserende forbindelsesadverbialer ud fra de samme retningslinier, idet man ud fra hvert enkelt adverbials særlige semantik kan forklare, hvad der sker, når de „rykker op“ i den tropiske komponents tidløse verden, og hvilken form for logisk forbindelse der skabes mellem de involverede hovedsætninger (se fx om *aussi bien* i Nølke (1983:104); om *de même* ib. 106; om *encore* ib. 140-42; om *au moins, du moins, tout au plus* ib. 144-47; om *à peine* ib. 154).

Det er bemærkelsesværdigt, at de paradigmatiserende adverbialer *même* og *surtout*, der ellers forekommer ret så beslægtede med flere af de ovennævnte adverbialer, ikke kan fremkalde inversion (eller i hvert fald kun yderst sjældent gør det, jf. diskussionen i 1.2 og appendiksets fig. 2). De kan ellers „rykke op“ i den tropiske komponent på samme måde som deres inversionsfremkaldende „familiemedlemmer“ og da udtrykke betydningen ‘det er især tilfældet at’, ‘det er endog tilfældet at’:

- (16) **Surtout**, je confondis les choses avec leurs noms (Sartre, cit.: Nølke 1983:170)
- (17) – Puisque vous êtes de la police, vous devriez le connaître, car il en est aussi, et **même** il doit être quelqu’un de haut placé (Simenon, cit.: ib.)

Dette skyldes sandsynligvis, at de i deres betydning har et ekstra „lag“, som forlener den størrelse, de knytter sig til, med en særlig *argumentativ* status, jf. Nølke (op.cit. 51-97) om *même* og (op.cit. 106-27) om *surtout*. Afsender er i den grad selv „på banen“, at man, hvis man, som vi har gjort det her, bruger en model med en neustisk og en tropisk komponent, kunne mistænke adverbialer som *même* og *surtout* for at stå med et ben i den neustiske komponent. Det kunne se ud, som om de paradigmatiserende adverbialer, der kan optræde som forbindelsesadverbialer, er mere „rene“ i så henseende, idet de i første række fokuserer på den modificerede størrelses „medlemskab“ af paradigmet eller ej og ikke så meget på, om dette medlemskab nu også er et argument for en eller anden konklusion. Når disse adverbialer knyttes til den tropiske komponent, interesserer man sig primært for, om et propositionelt indhold ‘er tilfældet eller ej’ (jf. *aussi, de même, encore* etc.), eller om det ‘er

tilfældet i større eller mindre grad' end det indhold, der ligger i en forudgående ytring (jf. *au moins, bien plutôt, encore moins* etc.).

To af de såkaldte „adverbes conjonctifs“, nemlig *ainsi* og *à peine*, fortjener en kort særkommentar. *Ainsi* har vi allerede stiftet bekendtskab med i 1.1, jf. eks. (8f) og note 3. Dette demonstrative, anaforiske adverbium udmærker sig ved på én gang at kunne fungere som „gedigent“ mådesadverbial, der knytter sig til den frastiske komponent og har mulighed for at konstrueres med nominal inversion, jf. (8f), og som sætningsadverbial, der knytter sig til den tropiske komponent og konstrueres enten med ligefrem ledstilling eller med pronominal inversion:

- (18) a **Ainsi** quelques rêves sont notés (Lanoux, cit.: Jonare 1976:123)
 b **Ainsi** la pièce se remplit-elle de désespoir (Nimier, cit.: ib.)

Ved denne „oprykning“ kommer *ainsi* til at udtrykke overensstemmelse mellem to sagforhold, sådan at det sidste opfattes som følgende af det første. Men da der ofte kun er en hårfin forskel mellem det at betegne måden, noget er kommet i stand på (årsagen), og måden, det foregår på (altså slet og ret „måden“), forekommer der en vis sammenblanding af de to konstruktionstyper (jf. Jonare 1976:119-34; Korzen 1987:229-33; Nøjgaard 1992:195).

Med hensyn til *à peine* er der at bemærke, at dette adverbial kan fungere såvel sætningseksternt som sætningsinternt og derfor figurerer to steder i oversigtsskemaet (22). I den sætningseksterne funktion arbejder det sammen med *que* i konstruktioner som (19), hvor betydningen er 'Næppe var p blevet tilfældet, før q blev det:

- (19) **A peine** le Grand Canal a-t-il été terminé (1672) **que** le roi a décidé de l'utiliser (Levron, cit.: Jonare op.cit. 153)

Alle de forbindelsesadverbialer, vi har set på i denne afdeling, fungerer som bindeled mellem to ytringer ved at knytte sig til den tropiske komponent, sådan at den indeholdte propositions sandhed/falskhed vurderes i forhold til det indhold, der udtrykkes i den følgende sætning (*à peine ... que*) eller i den foregående (alle de øvrige). Vi vil sige, at disse

forbindelsesadverbialer, der altså „kigger“ enten til venstre eller til højre i teksten, fungerer i den **vandrette dimension**.

3.1.2. *Adverbes subjectifs*

De adverbialer, der befinder sig i denne gruppe, kan siges at operere inden for sætningsgrænsen. De betegner alle talers holdning til det udtrykte indholds grad af sandsynlighed. Synes altså at passe særlig godt til 'det er tilfældet'-komponenten. De udtrykker enten **mulighed** (*peut-être, sans doute, probablement*), **svækket negation** (herunder lav grad: *à peine, rarement, difficilement*; og hvad man kunne kalde „anti-følge“: *en vain, vainement, inutilement*, som godt nok betegner et sagforhold som realiseret, men ikke med det resultat, man havde håbet på) eller **anti-negation** (*volontiers*, som ligesom det danske *gerne* ud over at kunne betyde 'godvilligt' også kan betegne 'sædvanligvis' og altså forstærke graden af sandsynlighed). De tre førstnævnte må betragtes som „født“ i den tropiske komponent, mens de syv følgende er mådes-, grads- eller tidsadverbialer, som er „rykket op“ med en (svagere) betydningsændring til følge. Prototypen må her siges at være *peut-être*, som spidsstillet næsten altid konstrueres med pronominal inversion, med mindre man da kombinerer det med *que*, sådan at den modificerede sætning får en ledsætningslignende status:

- (20) a **Peut-être** votre frère sait-il que vous êtes là
 b **Peut-être que** votre frère sait que vous êtes là

Som nævnt i afsn. 2, er det bemærkelsesværdigt, at ikke alle de adverbialer, der må betragtes som hørende til den tropiske komponent, kan fremkalde pronominal inversion. Det gælder fx ikke *heureusement* og *malheureusement*. Førstnævnte kan ellers kombineres med *que* på samme måde som *peut-être*.

- (21) **Heureusement que** votre frère est au courant

Imidlertid er *heureusement* og *malheureusement* jo faktive adverbialer, der betegner talers stillingtagen til, om en given kendsgerning er heldig eller uheldig. De udtrykker altså i modsætning til de øvrige adverbialer, der er beskrevet i denne sektion, ikke noget om sandsynlighedsgraden. Vi vil sige, at alle disse „adverbes subjectifs“, der betegner talers indgri-

ben uden at „kigge“ til venstre eller til højre i teksten, fungerer i den **lodrette dimension**.

3.2. Samlet opstilling

I (22) ses en samlet opstilling af Blinkenbergs liste:

(22) *Vandret dimension*

Paradigmatisk relation

Ikke gradueret

ainsi, de même, aussi, aussi bien, encore, (toujours)

Gradueret

au moins, du moins, à tout le moins, bien plutôt, tout au plus, tout juste, à plus forte raison, encore moins, autant

Tidsmæssig relation

à peine ... que

Lodret dimension

Mulighed

sans doute, peut-être, probablement

Svækket negation

Lav grad

à peine, rarement, difficilement

Anti-følge

en vain, vainement, inutilement

Anti-negation

volontiers

4. Konklusion

Vi skal her dels gøre en foreløbig status over forbindelsesadverbialerne, dels vurdere, om de resultater, vi er nået frem til, kan kaste nyt lys over inversionsmekanismerne i almindelighed.

Forbindelsesadverbialerne, som bedst kan beskrives som hørende til den tropiske komponent, har at gøre med vurderingen af et udsagns gyldighed i relativ (vandret dimension) eller absolut forstand (lodret dimension).

Når det fungerer i den vandrette dimension, udtrykker det, at et sagforhold, som i en eller anden forstand er af samme type som det, der denoteres i en tilgrænsende (typisk forudgående) sætning, griber afgørende ind i den samlede tolkning. En sætning indledt med et sådant adverbial forstås ikke uden denne forudgående sætning. Men afhængigheden er gensidig, idet passagen også er ufuldstændig uden dette sidste modificerende element. Med den pronomielle inversion fremhæves det tætte tilhørsforhold, sådan at forholdet mellem de to sætninger kommer til at nærme sig det forhold, der er mellem en overordnet sætning og dens ledsætning.

Når forbindelsesadverbialet fungerer i den lodrette dimension, udtrykker det talers vurdering af et udsagns grad af sandsynlighed. Her kan *que* i visse tilfælde „vikariere“ for den pronominale inversion (jf. (20b)). Men som Muller (1996:74) gør opmærksom på, er dette langt fra nogen regelmæssig foreteelse, idet vi på den ene side kun kan have *que* i forbindelse med få af forbindelsesadverbialerne (nemlig „mulighedsadverbialerne“, jf. skema (22)) og på den anden side kan have det i forbindelse med visse adverbialer, som ikke kan fungere som forbindelsesadverbialer (jf. (21)). Ved at lade „sandsynlighedsoperatoren“ følge af *que* understreger man dens styrende rolle, sådan at konstruktionen kommer til at nærme sig en ægte underordning, som vi ser det i (23), hvor mulighedsudtrykket i stedet for blot at være „vist“ er direkte asserteret og styrer en kompletivsætning i konjunktiv:

(23) **Il est possible que** votre frère le **sache**

Begge konstruktionstyper minder altså om underordning, uden dog at være det. En underordnet ledsætning har helt mistet sin selvstændige illokutionære kraft, hvorimod sætninger med forbindelsesadverbial blot fremsættes med et vist „forbehold“ (forstået i en lidt vid betydning). Den pronominale inversion, som understreger afhængigheden af en tilgrænsende størrelse, kan regnes for en vigtig kohæSSIONSSKABENDE faktor.

Som det skulle være fremgået af ovenstående, er nogle af forbindelsesadverbialerne „født“ i den tropiske komponent, mens andre må betrag-

tes som værende „rykket op“¹². I vores videre arbejde skal vi undersøge hvert enkelt adverbial nøje for at få præciseret forholdet mellem den betydning, der opstår i de to komponenter (dvs. den frastiske og den tropiske). – Vi vil endvidere undersøge, efter hvilke kriterier disse adverbialer nærmere kan klassificeres, og hvordan man skal afgrænse og forklare de såkaldte „analoge“ tilfælde. Som allerede nævnt, er det sådan, at et adverbial kan være mere eller mindre „forbindelsesadverbialagtigt“. Det kunne derfor se ud som om en opstilling ud fra prototyper ville være en god idé. Dette princip redegøres der bl.a. for i Taylor (1995). Ved nærmere granskning af den klassiske ledstillingslitteratur, viser det sig imidlertid, at der intet nyt er under solen. Således anvender allerede Le Bidois (1950:122-26) det nævnte princip til at forklare sine „cas analogiques“. – Et tredje problem udgøres af de forskellige „operatorers“ indbyrdes forhold, når der er flere på én gang. (Det kan både dreje sig om to forbindelsesadverbialer og om et forbindelsesadverbial og en anden „operator“). Det resterer altså endnu et omfattende arbejde; men vi har dog kunnet få et indtryk af forbindelsesadverbialernes opførsel og natur.

Ser vi nu igen på de forskellige inversionstyper, som blev gennemgået i 1.1, kan vi sige følgende: 1° Den pronominal inversion vedrører den tropiske komponent. Her kommer forbindelsesadverbialerne i selskab med hjælpørgsmål (ja/nej) og med *pourquoi*, hvis betydning i øvrigt også illustreres særlig godt ved en indsættelse i den formel, der bruges til at symbolisere den tropiske komponent: ‘Hvad er det der gør, at p er tilfældet?’. 2° Den nominale inversion vedrører de „tunge“ led i den frastiske komponent (jf. alle eksemplerne i (8)). 3° Den blandede inversion vedrører ingen af de to komponenter, for den er isoleret fra resten af sætningen ved parentesintonemet og anbragt på et andet diskursniveau.

12 Vi betragter „rykke op“ som en pædagogisk metafor. Der ligger imidlertid ikke i vores fremstilling nogen påstand om, at den ene af et adverbials betydninger skulle være mere „grundliggende“ end den anden.

Appendiks
„Kerngruppen“ i 3 større fremstillinger

Fig. 1.

Adverbial	Forsker		
	Blinkenberg	Le Bidois	Jonare
ainsi	+	+	+
de même	+	+	+
aussi	+	+	+
aussi bien	+	+	+
au moins	+	+	+
du moins	+	+	+
encore	+	+	+
tout au plus	+	+	+
à peine	+	+	+
sans doute	+	+	+
peut-être	+	+	+
en vain	+	+	+
toujours	+	+	
encore moins	+	+	
à plus forte raison	+	+	
probablement	+		+
à tout le moins	+		
bien plutôt	+		
tout juste	+		
autant	+		
vainement	+		
inutilement	+		
difficilement	+		
rarement	+		
volontiers	+		
et encore			+
en tout cas		+	
d'ailleurs		+	
du reste		+	
tout au moins		+	
encore plus		+	

„Analoge tilfælde“ hos Jonare og Le Bidois

(Her nævnes kun de tilfælde, der ikke er medtaget hos Blinkenberg)

Fig. 2.

Adverbial	Forsker	
	Jonare	Le Bidois
certes	+	+
pareillement	+	+
plutôt	+	+
tout au contraire	+	+
et donc	+	
en somme	+	
seulement	+	+
évidemment		+
selon toute vraisemblance		+
très justement		+
heureusement		+
malheureusement		+
néanmoins		+
pourtant		+
au reste		+
au surplus		+
de la sorte		+
comme quoi		+
c'est pourquoi		+
déjà		+
surtout		+
voire		+
et même		+

Statistisk undersøgelse fra Jonare (1976)

Jonare har undersøgt alle sætningerne i sit korpus med spidsstillet for bindelsesadverbial med henblik på at afgøre, hvor hyppigt de følges af inversion.

Fig. 3.

Adverbial	%
à peine restr.	100
encore	100
tout au plus	100
peut-être	96
sans doute	84
à peine temp.	78
et encore	68
aussi	65
aussi bien	63
du moins	60
au moins	55
en vain	48
ainsi	46
de même	16

Henvisninger

- Allaire, Suzanne (1977). *Le Modèle syntaxique des systèmes corrélatifs*. Thèse de doctorat d'État. Rennes-II, Presses Universitaires de Lille-III, diffusion Champion.
- Blinkenberg, Andreas (1928). *L'ordre des mots en français moderne*. København, Munksgaard.
- Clédat, L. (1928). En marge des grammaires. *Revue de philologie française* 40, 81-99.
- Durst-Andersen, Per (1996). Adverbialer i russisk: skopus- og domæneforskelle. In: Herslund, Michael (red.). *Ny forskning i grammatik. Fællespublikation 3. Kollekollekollokviet*. Odense Universitetsforlag, 127-53.

- Gil, Alberto (1995). *Textadverbiale in den romanischen Sprachen: eine integrale Studie zu Konnektoren und Modalisatoren im Spanischen, Französischen und Italienischen*. Bonner romanistische Arbeiten 53. Frankfurt am Main et al., Peter Lang.
- Hansen, Erik (1977). *Dæmonernes port*. København, Hans Reitzel.
- Herslund, Michael (red.) (1997). *Det franske sprog. Kapitel I. Grundlag*. Foreløbig version, Handelshøjskolen i København.
- Jonare, Birgitta (1976). *L'inversion dans la principale non-interrogative en français contemporain*. Acta Universitatis Upsaliensis. Studia Romanica Upsaliensia 16.
- Korzen, Hanne (1983). Réflexions sur l'inversion dans les propositions interrogatives en français. In: Herslund, Michael, Ole Mørdrup & Finn Sørensen (red.). *Analyses grammaticales du français. Études publiées à l'occasion du 50e anniversaire de Carl Vikner. Études Romanes de l'Université de Copenhague* 24. København, Akademisk Forlag, 50-85.
- Korzen, Hanne (1985). *Pourquoi et l'inversion finale en français: Etude sur le statut de l'adverbial de cause et l'anatomie de la construction tripartite*. Études Romanes de l'Université de Copenhague 30. København, Munksgaard.
- Korzen, Hanne (1987). *Final inversion og elementærsætningens struktur. En studie over subjektets plads i to- og treledskonstruktioner på moderne fransk*. ARK 38. København, Handelshøjskolen.
- Korzen, Hanne (1988). Le classement des formes de l'inversion du sujet – dix-sept ans après. In: Herslund, Michael, Hanne Korzen, Ghani Merad & John Pedersen (red.). *Traditions et tendances nouvelles des études romanes au Danemark. Articles publiés à l'occasion du 60e anniversaire d'Ebbe Spang-Hanssen. Études Romanes de l'Université de Copenhague* 31. København, Munksgaard, 89-101.
- Korzen, Hanne (1990). Pourquoi *pourquoi* est-il différent? L'adverbial de cause et la classification des adverbiaux en général. In: Henning Nølke (red.). *Langue Française* 88. Paris, Larousse, 60-79.
- Korzen, Hanne (1997). Det farveløse verbal i franske inversionskonstruktioner. In: Jakobsen, Lisbeth Falster & Gunver Skytte (red.). *Ny forskning i grammatik. Fællespublikation 4. Skjoldenæsholmkollokviet*. Odense Universitetsforlag, 71-99.
- Korzen, Hanne & Henning Nølke (red.) (under udg.). *Det franske Sprog. Kap XII: Ledstilling*. Franskprojektet.

- Le Bidois, Robert (1950). *L'inversion du sujet dans la prose contemporaine*. Paris, éditions d'Artrey.
- Lyons, John (1977). *Semantics I-II*. Cambridge University Press.
- Matthiessen, Christian & Sandra A. Thompson (1988). The structure of discourse and 'subordination'. In: Haiman, John & Sandra A. Thompson (red.). *Clause Combining in Grammar and Discourse*. Amsterdam/Philadelphia, John Benjamins Publishing Company, 275-329.
- Muller, Claude (1996). *La subordination en français*. Paris, Armand Colin.
- Nøjgaard, Morten (1992). *Les adverbes français. Essai de description fonctionnelle. Tome I. Historisk-filosofiske Meddelelser* 66,1. København, Munksgaard.
- Nølke, Henning (1983). *Les adverbes paradigmativants: Fonction et analyse. Études Romanes de l'Université de Copenhague* 23. København, Akademisk Forlag.
- Pedersen, John, Ebbe Spang-Hanssen & Carl Vikner (1980). *Fransk grammatik*. København, Akademisk Forlag.
- Rasmussen, Jens & Lilian Stage (1993⁴). *Moderne fransk grammatik*. København, Schønberg.
- Skårup, Povl (1977). Den indbyrdes rækkefølge af subjekt og finit verbum i nufransk. (*Pré*)publications 32. Romansk Institut, Aarhus Universitet, 41-58.
- Spang-Hanssen, Ebbe (1971). Le classement des formes de l'inversion du sujet en français moderne. *Revue Romane* VI, 1., 63-73.
- Taylor, John R. (1995). *Linguistic Categorization. Prototypes in Linguistic Theory*. Second edition. Oxford, Clarendon Press.
- Togeby, Knud (1971). Le mécanisme de l'inversion du sujet. *Revue Romane* VI, 2., 253-58.
- Wall, Kerstin (1980). *L'inversion dans la subordonnée en français contemporain*. *Acta Universitatis Upsaliensis. Studia Romanica Upsaliensia* 30.

